

RÖVIDÍTÉSEK

Óp = Ópáji
BK = Bököny
Bes = Besenyőd
Nygy = Nyírgyulaj
Kj = Kántorjánosi
Nd = Nagydobos
Pr = Piricse

Ap = Aranyosapáti
Rzs = Rozsály
T = Tarpa
Blh = Baktalórántháza
Tb = Tiszabecs
Rh = Rohod

IRODALOM*

- Czuczú Tibor: A cigánytanulók nevelésének néhány kérdése az általános iskolában. *Pedagógus Szemle*, 1981. 3. sz.
- Acsádi György: A vándorlás és a regionális tervezés néhány kérdése. *Demográfia*, 1960. 4. sz.
- Szánté Miklós: *Életmód, szabadidő, művelődés*. Akadémiai Kiadó, 1967.
- Kulcsár Kálmán: *Az ember és a társadalmi környezet*. Gondolat, 1969.
- Faludi András: *Cigányok*. Kossuth Kiadó, 1964.
- Kozma Tamás: *A nevelés szociológiai alapjai*. Budapest, Tankönyvkiadó, 1977.
- Molnár József: *A fiatalok bűnözése*. Valóság, 1963. 3. sz.

KISS FERENC
nyugdíjas tanár
Tapolca

A tevékenyen szerzett tudás értéke

Számtalan riport, tanulmány foglalkozott már az oktatás válságának problémáival. A tanulmányok összefüggést vélnek felfedezni az oktatás válsága és az egyetemeken felgyorsuló specializálódási folyamat között. A legfrissebb tanulmány (1) a válság tünetei között külön kiemeli: „A gyerekek az általános iskolában nem tanulnak meg rendszeresen írni és olvasni, és nem szereznek a mindennapi életben jól hasznosítható tudást.”

A gyermeki kíváncsiság felől megközelítve nem nehéz belátni, hogy a gyermekeket tanító pedagógus olvasási, tollforgatási, alkotási kedvével is bajok vannak. A gyerek azt utánozza, amit tapasztal, lát. Mitől erősödnek a gyerek olvasási kedve, ha a pedagógus kezében is csak a tankönyvet látja? A „gyökerek” után kutatva felvetődik a legsúlyosabb probléma: a tanárképző intézmények – a felgyorsult specializálódási folyamatok ellenére is – miért csak „tankönyvforogató” tanárokkal árasztják el az általános és középiskolákat?

A tanárjelölt hallgató is egy kisgyerekhez hasonlóan azt tapasztalja, hogy a kollokviumok, szigorlatok alkalmával is csak a tankönyvek, jegyzetek anyagát kérik számon tőle. A gyakorlatokat vezető laboráns tanársegéd is csak a jegyzetben rögzített műveletek sorrendjét

---

* Megjegyzés: A cikksorozat alapjául szolgáló felmérés pár évtizeddel ezelőtt készült, így a szakirodalom is régebbi állapotot tükröz. Olvasóink figyelmébe ajánljuk a könyvtárakban fellelhető, a témához kapcsolódó újabb szakirodalmat. (A szerkesztő)

követte. A gyakorlatokhoz szükséges berendezések, eszközök önerőből való gyarapításának gondolata fel sem merült (2).

Pedig az önerőből való eszközfejlesztésre még sokáig szükség lenne a tanári szakmában. Ebben is különbözik a tanári munka több más tevékenységtől. A gyakorló orvost munkahelyén is várja a röntgenkészülék, a mikrobiológust az elektromikroszkóp, a kőművest a téglá stb. egy falusi gyakorló pedagógust legtöbbször csak egy tanterem várja. Hogyan szerezhetne hát a kisiskolás gyermek általános iskolai tanulmányai közepette is a mindennapi életben jól használható tudást?

A specializálódási folyamat már a tanárképzésben is bizonyos fokú választási/válogatási lehetőség biztosítását jelenthetné a tanárjelölt számára. Képzése közben begyűjthetné a leendő munkahelyi feltételei között is megvalósítható javaslatokat, ötleteket. Alaposabban tanulmányozhatná az irodalom kínálta lehetőségeket is (3).

A specializálódás elsősorban a környezet szüleménye. A környezeti hatások hosszú évszázadokon keresztül „sakkban” tartották az iskolát. Az iskolai tananyagot és a beiskolázás időtartamát is a környezeti tényezők uralták. Mégis akadt, aki felfedezte, alakította környezetét – kertészkedett, búvárkodott, barkácsolt, kísérletezett, jegyzetelt, rajzolt, festett, írt stb. A kitaró búvárkodás, barkácsolás eredményeként lett pl. a holland Antony Leeuwenhoek (1632–1723) diploma nélkül az első „bacilusvadász” (5)

A tapolcai születésű Redl Gusztáv (1853–1917) kiváló rajzkészsége folytán, diploma nélkül kapott meghívást a helyi felső népiskolához rajztanárnak. A rajzon kívül természettant (fizika, kémia-ásványtan), természetrajzot (növény- és állattan) és földmérést tanított. Tanítványai bevonásával gyűjtötte a vidék mezei, erdei virágait, kővületeket, ásványokat, rovarokat. Tanulmányozta és preparálta a madárvilágot. A Tapolcai Városi Múzeum (8300 Tapolca, Templomdomb 8.) állandó kiállítása „Séta egy régi iskolában” címmel diák- és tanítói segéd-eszközöket, egy tantermet és egy kántortanítói lakásbelsőit mutat be.

Pécs Gyláné Beszedits Margit (1884–1963) írta 1936-ban a Tapolczai Lapok kiadása kötetében (6): „Rédli Gusztáv” Egy egész régi derűs korszak kél életre e név nyomán. Hiszen egy generációt nevelt fel a régi gazdasági iskolában s a polgáriban. Gazdasági iskola, tanárkert, jaj be régi mese! Ki emlékszik még a szőlőskertre, nagy gyümölcsösre, konyhakertészetre a Gylakeszi úton, a város végén?”

Az irodalmi háttér napjaink pedagógusa számára is bőséges választéket kínál a mindenkor környezeti adottságokhoz igazítható specializálódási lehetőségek felkutatásához, kiválasztásához – mindig az éppen aktuális tantárgyi téma feldolgozásához. A szokványos „célkitűzés” helyett szemléltetéssel egybekötött néhány perces történet, esemény, epizód előadásával, felolvasásával fokozható a gyermek érdeklődése, kíváncsisága. A kínos leckefelmondás helyett hallgassuk meg figyelmesen a gyerekek tapasztalati hozzászólásait. Pl. Hol láttak hasonló jelenséget, élőlényt? Olvastak-e hasonló irodalmi, történelmi hősről? Találkoztak-e hasonló számíttással, méréssel egy-egy munkadarab elkészítése, bolti bevásárlás közben stb.?

A munkatechnikák kiválasztásával ellenőrizhetővé válik az „alkotás” folyamata. A megkezdett alkotás gyakran kimerítheti a 45 perces időkeretet. A felfokozott gyermeki kíváncsiság következtében a gyermek iskolán kívül is folytatja tevékenységét. Szinte nincs is szükség kötelező házi feladatra. Bizonyos gyermekmunkák méltók a publikálásra, pályamunka elkészítésére is.

A gyermekalkotások (7–12) „kilógnak” az iskolarendszerből. Az alkotó gyermeket sok pedagógus „lázadó rendbontó”-nak tartja. Szerintük az alkotás folyamata nem egyeztethető össze a „kötelező” tananyag feldolgozásával. Kevés pedagógusnak jut eszébe, hogy a „kötelező” helyett a „vonzó” (!) jelzőt használja. A tankönyvek világából kitekintő pedagógus a mindenkori irodalmi háttérben keresgélve csokorba szedheti, kibővítheti ötleteit szaktárgya vonzóvá tételéhez. Az ellenőrzőkönyvi bejegyzések büntető/elmarasztaló hatása az iskolai tanítás-

tanulás vonzóvá tételével kiküszöbölhető lenne. Az iskolai bizonyítvány rovatai között a gyermekalkotások, pályamunkák minősítési adatai a gyermek számára további biztatást, ösztönzést, vonzódást jelentene. Az érettségi vizsgatárgyak között szabadon választott irodalmi, fizikai, matematikai, biológiai, technikai stb. alkotás is szerepelhetne.

A specializálódás már az általános iskolában is elkezdődhet. A specializálódáson keresztül vezet az út a személyiség kibontakoztatásához, a környezet- és munkaszerető embertípus kiműveléséhez. A Comenius Műhely Közhasznú Egyesület, a Magyar Gordon Iskola Egyesület, a Magyar Pedagógiai Társaság és a SZÜLŐNET Egyesület által 2006. június 8-9-én Budapesten rendezett konferencián indított „Együttműködő iskola – együttműködő pedagógus” civil mozgalom is hangsúlyozza: „az együttműködési készség tudatos és módszeres fejlesztése olyan befektetés, amely már az óvodában és az általános iskolában is megtérül!”

Érdeklődni lehet a cme@comeniusmuhely.hu, a gordoniskola@vnet.hu vagy a trenyo@axelero.hu e-mail címen, valamint a 06-1-212-09-26 és a 06-20-978-17-03 telefonszámokon. Levelezési cím: Monoriné Papp Sarolta közoktatási és minőségfejlesztő tanácsadó, Comenius Műhely Közhasznú Egyesület, 2097 Pilisborosjenő, Fő u. 1.

IRODALOM

1. Természet Világa 2006. szeptember, 428. o. Papp Zoltán: A specializálódás és az oktatás válsága.
2. Adam Stodowy: Szeretek barkácsolni, Műszaki Kiadó, Bp., 1984.
3. Gerald Durrell–Lee Durrell: Az amatőr természetbúvár. Gondolat Kiadó, Bp., 1987.
4. Gilles Martin–Denis Boyard: Természetfotózás. Alexandra, Pécs, 2002.
5. Paul de Kruif: Bacilusvadászok 1-2., Szépirodalmi Kiadó, 1967.
6. Pécs Gyuláné Beszedits Margit: Régi emlékek, régi emberek. 36-37. o., Városszépítő Egyesület, Tapolca, 2006.
7. Ezeremester 1975/7. szám, 7. o. Vetítés fényárban.
8. A kémia tanítása 1975/3. szám, 96. o. Laboratóriumi eszközök készítése huzalból.
9. Rajztanítás 1980/1. szám, 14. o. Anyaggyűjtés és képelemzés néhány esete.
10. Pajtás 1979/21. szám, 31. o. Védj a természetet!
11. Pajtás 1981/9. szám, 4. o. Éneklő szarkapár.
12. Kincskereső 1987. december, 35. o. Disznótor. Levél a későn esett hóhoz.

TISZTELETTELJES KÉRÉS ELŐFIZETŐINKHEZ!

Bízunk abban, hogy továbbra is töretlen támogatói, előfizetői maradnak lapunknak. Ennek reményében kérjük minden kedves Előfizetőnket, régieket és újakat, hogy a 2007. évi előfizetési díjat, amely 1500 forint, az alábbi számlára befizetni szíveskedjenek: OTP Csongrád Megyei Igazgatóság, Szeged, Módszertani Közlemények, 11735005-20003933.

Köszönjük megértésüket és támogatásukat.

A MÓDSZERTANI KÖZLEMÉNYEK KIADÓHIVATALA